

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Pałityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawannia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał. na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Школа ў абноўленай БХД.

(Артыкул дыскусыйны).

У мінулым новагоднім нумары «Бел. Крыніцы» між іншым напісана, што справа абнаўлення БХД павінна быць галоўнай справай у сёлетнім годзе. Гэтак сама думаю й я і дзеля гэтага, доўга не чакаючы, выказую тут некалькі сваіх думак у справе школы.

Як у многіх іншых пунктах абноўленай нашай арганізацыі, таксама й у пунктах школы напатыкаецца адна па мойму думка цяжкая труднасьць. Сутнасьць яе вось у чым. Абнаўленая наша арганізацыя ў сваёй ідэалёгіі павінна быць такой, каб усе беларусы, якія маюць добрую волю і якія стаяць на грунце беларускай нацыянальнасьці, маглі ў ёй змясьціцца і маглі знайсці ў ёй працу для добра свайго народу. І вось жа тут якраз і напатыкаем на гэту цяжкую труднасьць. Нашым найвышэйшым нацыянальным ідэалам ёсьць палітычная незалежнасьць беларускага народу. Значна, і праграма наша мусіць у сабе выражаць галоўныя асновы палітычна-грамадзкага, эканамічнага і культурнага ладу будучай Беларусі. З другога-ж узноў боку мы не павінны забывацца, што Беларусь падзелена на тры часці і што імкнучыся да сваёй незалежнасьці мы павінны тасавацца да тых варункаў, у якіх знаходзімся і выкарыстоўваць іх дзеля сваёй найвышэйшай мэты. Значна, і праграма наша, хоцькі-няхоцькі, мусіць мясьціцца ў сябе пункты, датарнаваныя і да сучаснага палажэння беларускага народу. Дык як пагадзіцца ў праграме, як выразіць беларускія незалежніцкія ідэалы з беларускім сучасным палажэннем. Я прапаную паступіць тут гэтак: у праграму нашу ўключаць ідэалы самыя шырокія, самыя прынцыповыя і самыя справядлівыя, каб яны, прынамсі ў сярэнешнім нашым культурным разуменьні і, ведама, як у найагульнейшым значэнні, былі добрымі і карыснымі як ідэалу Беларусі залежнай, так і незалежнай. Розныя-ж практычныя пункты праграмы, якіх вымагае сучаснае бягучае беларускае жыццё, лёгка можна вывесці з прынцыпаў агульных і, як пункты датычныя ўжо тактыкі, могуць быць апрацованыя органамі абноўленай нашай арганізацыі і друкаваны ў практычных, часта зьменных інструкцыях.

Вось-жа згодна з вышэйшымі ўвагамі, я пастараюся выразіць і ўняць у асобныя праграмы

ныя пункты ідэалы абноўленай нашай арганізацыі, датычныя школы.

Школа для кожнага народу і кожнай дзяржавы тады ёсьць добрай і сапраўды карыснай, калі яна для ўсіх даступная і калі яна праўдзіва й справядліва здавальняе ўсіх духоўныя патрэбы. Маючы гэта наўвече, каб доўга не гаварыць, прапаную ў справе школы прыняць у праграму абноўленай БХД гэтыя пункты:

§ 1. Пачаткавае навучаньне абавязкавае для ўсіх, на кошт дзяржавы і самаўрадаў.

§ 2. Навука ў школах павінна адбывацца ў роднай бацькаўскай мове дзяцей.

Навучаньне рэлігіі кожнага вызнаньня адбываецца ў школах так-жа ў роднай мове дзяцей.

§ 4. Школы прыватныя карыстаюцца такімі-ж правамі, як і ўрадавыя.

§ 5. Пашырэнне школ земляробскіх, тэхнічных і агулам профэсіянальных.

6. Права і вольнасьць шырокай прасьветнай працы пазашкольнай (прасьветныя арганізацыі, чытальні, бібліятэкі, тэатр і інш.).

Вось гэтыя больш-менш агульныя пункты прапаную ў школьную й агулам прасьветную праграму абноўленай БХД. Наступным разам пастараюся напісаць аб рэлігіі.

Ідучы за прыкладам іншых, што ўжо ў справе абнаўлення БХД прамаўлялі на бачынах «Бел. Крыніцы», астаецца мне яшчэ запрапанаваць новую назову нашай абноўленай арганізацыі. Вось-жа няхай яна назывецца «Беларускае Народна-Соцыяльнае Аб'яднаньне».

А. Б.—ч.

Крыху з эканамічнай гісторыі Савіецкай Беларусі.

(Праца, бл. „Біларуская Крыніца“ Nr. 48 за 1934 г.).

Меліорцыя*).

У народнай сіelskaj haspadarcy BSSR павінна адыграць і ўжо адыгрывае важную ролю меліорцыя.

Кліматычныя і гидрографічныя асаблівасці BSSR спрыяюць і інтэнсыўнаму забалоцьваўню і абшараў. Да 22 прац. усёй тэрыторыі пакрыта балотамі. Працес забалоцьваўня ня спыняецца, асабліва ў шыбкім темпе гэта працэс адбываецца на Палеці. Да сусветнай вайны і рэвалуцыі забалоцьваўня прасторы ня глядзічы на малязімеліе амалі zusim nie wykarystowywalisia ani ў прамысловым, ani ў сіelska-haspadarcym кірунку. Піераважна болашч гэта абшараў знаходзіліся ў руках памішчыкаў і яны не стараліся меліораваць, бо чапала ім асушаных абшараў. А бедны сіеланін тым болашч nie moh меліораваць, бо і дзяржава не давала ніякіх запамогаў на меліорцыю.

І токі апошнімі гадамі савіецкай ўлады зразуміўшы важнасць гэтага „нелічанага“ прыступілі да меліорцыі. Праўда, гэта праца вельмі павольна ідзе, але систематычна і планова.

Біларускія балоты і тарфянікі, стаючыся базай электрыфікацыі, набіраюць разам з гэтым у земляробстве вялікае значэнне.

Біларускія балоты маюць у сабе да 5 прац. азоту, ад 50 да 85 прац. арханічных матэрыялаў і пэла асушэння даюць даўжа добры ўрадаў.

На асушаных балотах зірнайва-жа культуры даюць болашч 20 центнараў з 1 га, замест, як звычайна, 7—8 цент.; карэніі плодзі (бульба, буракі і т. п.) даюць 380 падвойных центнараў з 1 га; сіеланія траву — 50 падв. цент. і г. д. Асабліва на асушаных балотах добра растуць каноплі.

Эканамічныя раёны BSSR.

У выніку развіцця народнай haspadarki BSSR, за гады рэвалуцыі зазналіся чатыры болашч мненіс выразныя эканамічныя пункты.

Паўночны пункт, ачапляючы б. акрухі Полацкі, Віцебскі і Аршанскі, у галіні сіelskaj haspadarki спецыялізуецца на вытворстве лону і малячнай жывіла-хадзілі. З галіны прамыслу да найболашча развіцця дачодзіць ваўлокатэкстыльнае. Таксама заў-

*) Друкуецца на падставе савіецкай крыніцы.

важваецца развіццё целулозна-папірарова вытворства з адпаведна ланых. У гэта частцы BSSR hurtуюца багатыя паклады сапропелітаў, якія адкрываюць перспектыву развіцця хімічнага прамыслу.

Заходні пункт, у які ўваходзіць б. раёны Міенскі, Барысаўскі і Бабушскі,—гэта раён ласнога, ткацкага і кравіцкага прамыслу. У апошні гады тут шырока разгарнуўся металовы і хімічны прамысл.

Земляробства гэта раёнаў мае характар хародны (сэдзіліства) і мясновай жывіла-хадзілі (свіна-хадзілі).

Паўднёвы пункт, які ачапляе Мазыр, Піetryкаў, Тараў і інш. жэўлаецца раёнам механічнай і хімічнай піераробкі драўляны, дабываўня нідрудных выкапняў і піянікова-абоабчага прамыслу. Найболашчэйшай галінай сіelskaj haspadarki стаецца малячнае жывіла-хадзілі.

Усходні пункт (Гоміель, Мхілаў, Крычаў) спецыялізуецца на металовым прамысле, адначасна жэўлаючыся раёнам торфехімічнага і лесохімічнага прамыслу і вытворства будзіланых, цермічных і інш. матэрыялаў. У сіelskaj haspadarcy піераважае прадукцыя бульбы, ахародніны, фруктаў і свіна-хадзілі, што служыць сыравіннай базай для сапыіцкага мясцовага прамыслу, які тут інтэнсыўна развіваецца.

Энергетычныя запасы.

BSSR карыстаецца трыма крыніцамі энэрхіі: драўнямі і адпаведна ласнога прамыслу, торфам і білым вухлам.

Ласы BSSR біазсумліва могуць даць вялікую колькасць дрэў—да 360 тыс. куб. м. у год. BSSR мае так-жа да дыспозыцыі 1,5 млн. га торфянікоў з запасаў торфу да 1945 млн. тон. Калі ўзіць пад увагу, што гадавы прырост торфу састаўляе ня мненіс 3,0 прац., а гетым павялічвае тарфяныя запасы BSSR на 58 млн. тон у год, то станіе зразумілым, што торф тут павінен заняць піершае месца ў энэргетыцы, замініўшы дровы і пры-возны вухал і нафту. Торфу дабываецца ў год прыблізна паўмільяна тонаў.

Электрыфікацыя.

Дзякуючы торфу, BSSR мае швітлія перспектывы ў галіні электрыфікацыі. Даволі сказаць, што запасы біларускага торфу чапіць на экспатацыю электростанцыі сілаў у 1 млн. кіловат на праціях 100 гадоў, ня лічачы гадавага прыросту торфу.

Запасы білаха вухла, дачодзіцца да 185 тыс. кват. выкарыстоўваецца ў маля колкасі.

Транспарт і важнішчыя эканамічныя вузлы.

BSSR мае даволі развіту сётку сплаўных і судачодных рекаў, які: Zach. Дзвіна, Німан, Дніпро з Біарэзінай, Прыпяціу. Сожем і інш. Агульная даўжыня рекаў дачодзіць да 4,3 тыс. км., у гетым ліку болашч 900 км. судачодных і 4310 км. сплаўных шлахцоў.

Значэнне рекаў вельмі вялікае. Піерадусім яны лічаць BSSR з сусіеднімі рэспублікамі і дзяржавамі, а таксама служаць, як сплаўныя шлахці для яе развітай ласной haspadarki.

Жезд літоўскага вучыцельскага саюзу.

Літоўскія вучыцелі, за прыкладам мінулых гадоў, каладным часам аб-былі свой агульны жезд у Віліні. Жезд гэта адбыўся 30 і 31.XII 34 у залі літоўскай гімназіі. У піершым дні жезду былі праўтаны геткія рефераты: Buga, як мовавіед, праşıветная праца на сіоле, аб моладасці і стараці вучыцеляў, аб навучанні хілапцоў і аб спорці. Усіе рефераты былі даўжа цікавыя і багатыя зместам. Па рефератах адбывалася дыскусія, а так-жа прыняты цёлы рад пастаноў, якімі вучыцелі павінны кіравацца ў сваёй працы.

У тым самым дні была так-жа абгаворана справа кватеры для Саюзу. Пастаноўлена наліць кватеру болашч даходну, дзе-б можна было паміа-сіці канцелярыю Саюзу і бібліятэку.

На друхі дзень старшыня т-ва „Рытас“ Кс. К. Чыбір выступаў з рефератам аб барацьбе з біахрматна-сціай сіарод сіеланства. У гэта справі прынята адпаведная рэзалуцыя. Паšla реферату старшыні адбыўся яшчэ реферат аб дзелясці літоўскіх вучыцеляў прад вайной.

Паšla рефера аў урад зрабіў даклад аб дзелясці Саюзу. Урэсціе адбыліся выбары новага ўрада.

Дарэчы будзіе адціемі, што ў сіолетнім 1935 годзіе прыпадае 10 леціце Літоўскага Вучыцельскага Саюзу. Агульны жезд пастанаўіў юбілей гэта налічна адсвіаткаваць і выдаць адпаведную кніжку. На сіеброў Жезд узлажуць абавязак дастаць віестак аб дзелясці Саюзу за дзелясці гадоў.

Р. Л.

Pa rekach BSSR przechodzić 25 prac. usiaho jaje ciężko tawaru.

Raźwićcio na terytory BSSR dawoli hustoj sietki żelezných daroh tumačycca jaje hieohrafičnym pałażeńniem. Znachodzjačys i miż Prybałtykaj i inšymy respublikami SSSR — Bielaruś prydbała waźnaje tranzytne značeńnie.

Usich hruzaŭ, adsyłanych z BSSR, prypadaje da 70 prac. na lasnyja matarjały. Druhimi, taksama waźnymi matarjałami, jakija wywoziacca z BSSR, — heta wałakno (lon i kanopli), produkty jajčarskija, mięsa, masła, papiera, zapalki i nš. Wywoziacca pieraważna ŭ rajony pramysłowaha Centru SSSR.

Wuhal i metali ŭ BSSR prywoziacca z Saw. Ukrainy. nafta z Hrozna, mašyny i pradmiety pieršaj patreby z Leninhradzkaj, Maskoŭskaj wobłaściami i kali nie chapaie chleba, to prywoziac z Saw. Ukrainy i Centr. Čornaz. Wobłaści.

Pry kancy treba dać, što BSSR maje šmat wazioraŭ (1827), jakija zajmajuć 71 tys. ha, pryčym niekulki jość dawoli wialikich, napr.: Ašwiejskaje — 57 kw. km., Niasčodra — 35 kw. km.; usie wazioraŭ dawoli rybnyja.

Lawon Paddubny.

Z hazet.

Fantastyčnyja nawiny.

Hazecina „Rodny Kraj“, — orhan bielaruskich uhađoŭcaŭ, što supracuňniajuć z uładami polskaj dziaržaŭnaj administracyi ŭ Wilni, — padaje cikawija, jak wytwar fantazyi, nawiny.

Apiswajuć niekatoryja palityčnyja i inšyje padziei ŭ 1934 h., da waźnaha zdareńnia zaličaje i kałatniu R. Astroŭskaha z A. Łuckiewiczam na padworačku bielaruska-polskaj uhody. Hetuju kałatniu „Rodny Kraj“ nazywaie „razłomam“ u bielaruskich „pozytywistaŭ-radykałaŭ“ i namahajecca ćwierdzić, što ad hetaha „razłomu“ wialikaja škoda dla Bielaruśaŭ!

Śmiech parywaje čytajuć hetu fantazyju zbankrutowanych ludziej.

Z hetaha „razłomu“ i „radykalnaha pozytywizmu“ bielaruskich uhađoŭcaŭ Bielaruśy śmiajucca, bo heta-ż adbywajecca tolki ŭ maleńkim katuśku bielaruska-polskaj uhody i nie zakranaie zusim bielaruskaha hramadzkaaha żyćcia.

Heta hazecina padaie, što pasol Jaremič i hram. Saroka adyšli ad „Chadecyji“.

— Kudy?

— Pakuśto ab hetym „adycho dzie“ fantazyja ŭhađoŭcaŭ lekoničnaja.

Pry hetym musim skazać, što ani pasol Jaremič, ani hram. Saroka ŭ „Chadecyju“ nikoli nie ūstupali i tam nikoli nia byli.

Čytajem u hetaj hazecinie i ab niekim asabliwym, na padworačku bieł.-polskaj uhody, zlučeńni prawaślaŭnych bielarusaŭ usich kirunkaŭ

Ab Be-Be-kaŭskim źjeździe.

U Sakołcy, 16.XII.1934 h., adbyłsia Be-Be-kaŭski źjezd. Žjezd byŭ cikawy, asabliwa pryhatawaŭni da źjezdu i rola „deleħataŭ“.

Jašče za dwa tydni prad źjezdam, wałasnyja čynoŭniki zahadali, kab z koźnaj wioski pajechał ŭ Sakołku 16.XII.1934 h. pa dwuch pradstaŭnikoŭ. Hetych dwuch „pradstaŭnikoŭ“ z wioski waziła wiaskowaje načalstwa — soltysy i padsoltysy.

Była dobraja pahoda na dware — pryjechali siłanie na panski źjezd. Žjezd arhanizawali palaki — na źjezd źwieźli ŭ bolšaści bielarusaŭ.

Pačalisia narady źjezdu. — Za prezydjalnym stalom zasieli waźniejšyja ludzi — pawietawy starasta, wojty i dwa pasły z partyi Be-Be.

Paradak naradaŭ byŭ hetki: 1) Adkryćcio naradaŭ, 2) Pramowa pasła ab ziemlarobstwie, promyśle i handlu, 3) Dakład druhoha pasła ab palityčnym pałażeńni i 4) Dyskusija.

Pieršy pramoŭca — pasol — hawaryŭ ab addoŭhaŭni ziemlarobstwa, z jakoha karystajucca dobra polskija wajsковыja asadniki i kolonisty; kazaŭ, kab my, bielarusy, siłanie, — ciarpieli i barolisia z haspadarčym kryzysam, dyk zbudujem Polšcy niepieramožnuju siłu. Ahułam kažućy, hawaryŭ hładka i nadta ciešyŭ siłan, što ŭ Polšcy budzie dobra i lohka żyć. Končyŭ... Pachlapali ładoni tyja, što byli ŭ kapieluchach... Pačaŭ hawaryć druhi. Hety hawaryŭ enerhična. Chwaliŭ urad. Raskazywaŭ ab zahraničnaj i nutranaj palitycy. Kazaŭ, što Polšč żywie ŭ zhodzie z Sawietami i z Niamieččynaj i što kamunisty pryjađžajuć da palakoŭ u hości; kazaŭ, što palaki ŭ zhodzie żywuć i z Litwoju — z bratnim lituoŭskim narodom. Chwaliŭsia, što nie bajacca palaki Francyi, i ćwierdziŭ, što Polšč bahataja i mocnaja ducham, bo maje siłnuju armiju. Ciešyŭ siłan, što budzie dobra żyć, jak źmieniac u Soj-

mie i Senacie konstytucyju dla Polšcy. Haniŭ tych ludziej, katoryja narekajuć na ciapierašniaje żyćcio; kazaŭ, što i jon samieŭki biedny (bo nia maje załatoha zagarka!), adnak nie biaduje i na žwěcio nie narakaie. (Jon biare kala 1000 złotych u miesiac). Chwaliŭ, što polski pradstaŭnik u Lizie Narodaŭ admowlisia wykonywać dahawor ab nacynalnach mienšaściach i kazaŭ, što ciapier z Polšcy nie padaduć skarhaŭ u Lihu ani Niemcy, ani Žydy, ani Ukraincy. Ab Bielaruśach pramoŭca maŭčaŭ — musić bajejšia dražnić mocna źwieźlenych na źjezd bielaruskich siłan. Čwierdziŭ pramoŭca, što ŭ Polšcy i biezrobotnych jašče maŭ; kazaŭ, što ŭ Polšcy bahaćcie ćwicie(!)...

Hetak, usio chwalaćy i ūsim pacišaŭcy sluchačoŭ, končyŭ pramowu. Taksama pachlapali ŭ ładoni kapialušniki i narady źjezdu končany.

Staršynia źjezdu padziakawaŭ paslom za pramowu — bajki, a ludziam za ciarpliwaie sluchańnie hetych pramowu i narady źjezdu začyniŭ.

Dyskusii nia bylo i nihto. z prybyŭšych z siłan na źjezd, ničahusieŭki nie paśmieŭ ani zapytacca, ani skazać.

Och, kab čaławiek dy pačušsia na hetym źjeździe swabodnym i nie ahladašsia, što skažuć i što budzie paśla źjezdu, — usio skazaŭ-by, usiu praŭdu da apošniaj litary. Ale ad hetaj praŭdy panom paslom i druhim wałasny dybka paŭstawali b i dryžyki pa ciele pajšli-b.

Wiedajcie — pany, — što narod naŭ bielaruski żywie ŭ ciažkim hory, i wiedaje, chto jamu pryjacieli i chto worah. Wiedaje tak-ža, čaho jamu treba. Siłahonnia bielaruski narod patrebuie: sprawiadliwaj ziamielnaj reformy i praświety ŭ rodnej mowie.

Deleħat z wioski.

Sakołka.

„Дабрадзейнае“ Таварыства.

У № 48 „Бел. Крыніцы“, у 1934 г., была зьмешчана карэспандэнцыя з Стоўпцаў аб прадстаўленьні наладжаным турэйшым Бел. Дабрадзейным Таварыствам. Між іншым,

i ab zasnaŭaŭni inicyjatyŭnaj hrupy dzieła arhanizacyi „Sajuzu Bielaruśkich Aŭtonamistaŭ“.

Ab hetych pačynach „pozytywistaŭ-radykałaŭ“ bielaruska-polskaj uhody — dasiul nia było čuwać.

Fantazyja šyrokaia ŭ bialorusinuw-polakuw. Ale ž heta, ad pačatku da kanca, jak palaki kažuć, — „marzenie ściętej głowy“.

p.

было выказана здзіўленьне, чаму ваколічныя жыхары не зацікавіліся гэтым прадстаўленьнем!

Вось-жа я, як адзін з гэтых вакалічных жыхароў, змушаны выказаць прычыну т-го, чаго не зразумеў, відаць, вўтар тае карэспандэнцыі з Стоўпцаў.

Справа ў тым, што да траўня 1934 г. Бел. Дабр. Т-ва мела характар запраўдай bielarускай арганізацыі i ў свой час увайшло нават у склад Бел. Нац. Камітэту. Гэта „прожондовцам“ вельмі не падабалася i яны пачалі шукаць сярод сябраў Дабрадзейнага Таварыства людзей, якія альбо спынілі б дзейнасьць гэтай беларускай пля-

цоўкі, альбо далі ёй пажаданы для гэтых кругоў кірунак, гэта значыць, ператварылі яе ў беларуска-польскую крамку, якая падчас набліжачыхся выбараў у Сойм „рэпрэзэнтавала-б“ беларускі народ. З гэтай мэтай пачаліся з боку нясумленых адзінак розныя інтрыгі i падкопы проці нацыянальна-стойкіх сяброў Т-ва i сваей мэты дапалі.

Адным словам, у Бел. Дабр. Т-ва i каля яго засьмярдзела.

У выніку гэтай пляновай акцыі, Управа Т-ва апанавана элемэнтам полёнофільска-лякайскім; на чале Таварыства апынуўся Пав. Авдзеі, істинно-рускі чалавек, які, заслужыўшы ласку ў паноў, быў вызначаны „БВ“ на заступніка бурмістра.

Новая Управа Т-ва, на чале з Авдзеям, пасыла таго, як абнавілася, пазбывшыся непажаданых для „прожондовцаў“ сяброў, прыступіла да актыўнага выяўленьня сваёй лёльнасьці — прыслужніцтва.

Цяпер гэтак Т-ва, з беларускага пункту гледжаньня, ніякай вартасьці ня мае.

Гэта ўсё аднак ня значыць, што беларуская нацыянальная праца ў нашым кутку спынілася. Яна, як ішла, так і йдзе сваім шляхам, паглыблячы i ўзмацнячы нацыянальную сьведомасьць народу.

Залічаючы Стаўпецкае Дабр. Т-ва за арганізацыю выразна стаўшую на полёнофільскім грунце, нацыянальна сьведмае беларускае грамадзянства з вёсам i ня мае ахвоты падтрымліваць розныя імпрэзы, якія ладзяцца гэтым т-вам, а ў тым ліку не падтрымала i апошняга спэтаклю, які, між іншым, быў не беларускім, як падаў карэспандэнт, а польска беларускім.

Быў час, калі да беларускай справы прымазваліся розныя палітычныя спэкулянты, але цяпер справе беларускай яны не пашкодзяць, бо народ наш зрабіўся сьведымым i можа пазнаць ваўка, каб ён і надзеў на сябе авечую скуру.

Стопцы.

Вясковец.

Рарайка.

U 100-letnim Nr. 1 „Biel. Kryni- cy“, u staćci: „*Knihapis — Hołas Duży*“, na bačynie 3 aj, špalta 1-aja, radok 1-šy źwierchu, paśla słowa „*hodu*“, prapuščany słowy: „*nie pamięścianu*“, jakija tudy trebe ūstawić.

*****

ГРАМАДЗЯНЕ! Усе на ніву культуры! Гдзе няма, — арганізуйце гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі i Культуры, а ідэюжо заложаныя — узмацніце ў іх працу!

Wincuk Adważny.

Chłapiec.

P O W I E Ś Ć.

IV. Bieskaniečnyja ślozy.

Usiu darohu Hanula maliłasia ŭ duży, a Wincus taksama ŭhlybiłsia ŭ dumki. Pryjšli. Hanula dryžela, jak asinawy listočak, trymajučy tryrubloŭku ŭ horści; prytym wielmi sumniewałasja, pačaŭšy praśić inspektara i nia wiedała, što rabić. Wiedama, inspektor užo nie chacieŭ ani hawaryć, ani sluchać. I woś u самы krytyčny mament Hanula pałažyła tryrubloŭku na stoł i spuściła wočy.

Inspektor prosta adubieŭ, a i Hanula stajała, źbialeŭšy jak śmierć: serca jejna pierastała bicca.

— Eto čto značyć? — zahamaniŭ inspektor. Hanula maŭčała.

— Čto ty, baba, suma ty spiatila? — kryčaŭ inspektor i tupaŭ nahami. — Bieri dzieñhi i slejčas stupaj damoj! Čto ty wzduwała?

Hanula, apuściŭšy haławu paplałasja damoŭ. Wincus išoŭ moŭčki za matkaj. Aboje maŭčali.

— Ja tak i dumala, što heta budzie horšaha, — kazała sama sabie Hanula: — tolki nadaremna stydu najelasja, dy jašče j chłopca moħuć za heta prahnać sa školy...

A Wincusiu cely świat zdawałsia blaħim: ciažkaja zmora, jak stopodowy kamień, uzlahła jamu na duży. Cely wiečar prasadziŭ sam adzin u ciomnym kucie, a pośle celuju noć śniŭ złych

26)

sabak, wužoŭ, waŭkoŭ. Narešcie pakazaŭsia jamu wialiki mładźwiedz z ryžaj haławoj, katory ŭ swaich mahučych łapach tak ścisnuŭ jaho, što jon krepka zakryčaŭ i razbudziłsia. Z ciažkimi dumkami i z bolaj haławy pajšoŭ Wincus u skołu... iznoŭ u druhoje addzialeńnie Janka Pamiałowič uściaż prystawaŭ da jaho: pakazywaŭ knižki, staraŭsia paciešyć; ciahnuŭ chłopca ŭ supolnuju hulniu, ale Wincus nia drużyłsia z nikim, a ad Janki ŭciakaŭ i źniałubiŭ jaho darešty. Usie wučni pahladali na Wincusia skosa i prazywali jaho niedaludkam.

Ale woś padčas wialikaj pieramieny inspektor paklikaŭ Wincusia i skazaŭ:

— Idi w kancelaryju!

Wincus stajaŭ na kalidory i думаў:

— Što heta takaje kancelaryja i hdzie jana i čaho tudy iści?

U Zawalocе kancelaryjaj nezywali wałasnoje (hminnaje) upraŭleńnie i pamiaščałasja jana ne samym kancy miastečka. Woś Wincusiu zdałosja, što i ŭ Murawancy taja „kancelaryja“ niehdzie musić daloka. Stajaŭ i думаў, jak tudy papaści, čaho tudy iści, i h. d.

Jakraz inspektor wyhlanuŭ iznoŭ na kalidor i kryknuc: „Da idiže ty siudal“

Wincuk uwajšoŭ. U kancelaryi kruhom stela siadzieli ūsie wučyciali. Inspektor skazaŭ: „Blaħodari učyćielej! piedagogičeskiŭ Sowiet pierewodit w tretje otdielenije.“

Wincus nia wiedaŭ, jak tut dziakawać: tolki pahladaŭ kruhom i nia zmoh u poŭnaj miery adrazu ŭciamic swajho ščaćcia. Tak i nie padziakawaŭ, a prosta pierajšoŭ praz kancelaryju na druħuju paławinu školy i papaŭ u pažadanaie treciaje

addzialeńnie. Tam sieŭ na apošniuju lauku i hlyboka ūzdychnuŭ. Usie wučni byli na dware; Wincus patrochu prychodziŭ k' sabie i jasna čuŭ, jak biłasia serca.

Zara byŭ zwanok. Sabralisia wučni. Ubačyli nowaha haścia, wot uzialisja ahladać jaho i dziwicca. Wincus byŭ самы mienšy. Uziłi jaho na jazyki.

— A ty čaho tut siadziš? — pytalisja wučni.

— Mianie pierawali ŭ treciaje addzialeńnie, — kazaŭ Wincus.

— Wiš ty! za dwa dni skončyŭ druhoje addzialeńnie, — kazaŭ Balesłaŭ Babinkiewič i ahladaŭ Wincusia z usich bakoŭ.

— A ty sam leđž za dwa hady skončyŭ druhoje addzialeńnie — padrezaŭ jamu Albinowič.

Ale Babinkiewič nie źwiarnuŭ na heta ūwahi, dy prydziroŭsia da Wincusie:

— Ty, kaža, zaŭtra pierajodziš u čačwiertaie, a pazaŭtra — ŭ piataie, a tam u šostaje i lžo ty za niadzielu skončyš skołu; nu, i budź tahdy zdaroŭ!

Tut Babinkiewič chwaciŭ Wincusia za ruku i z celaj siły tarmasiŭ i kryčaŭ: „Budź zdaroŭ, Paŭłowič! my ciabie nie dahonim: ty sam skora budzieš wučycielem, abo inspektaram“!

A Albinowič hładziŭ Wincusia pa haławie i paważna hawaryŭ: „Ty, synok, nia bojsia hetaj „baby“, ja ciabie nia dam u abidu.“

— Jakaja ja table baba? — napaŭ na jaho Babinkiewič, i tut-ža ščapilisja jany bicca.

Babinkiewič byŭ wialiki, doŭhi, tonki i mała pawarotliwy, ci—lepš skazeć—niezručny, ani ŭ rukach, ani ŭ jazyku. A Albinowič byŭ małyš, ale šustry i wiortki. Babinkiewič staraŭsia chwatać pra-

Centralny Urad Biełaruskaha Instytutu Hspadarki i Kultury wydał da
ušich hurtkoŭ Instytutu nastupny

K a m u n i k a t:

I. Centralny Urad B.I.H.I.K. z nadychodam Nowaha 1935 h. prypaminaje űsim swaim hurtkom ab abawiazku prysyłańnia sprawazdačy z dziej-naści zo 1934 h. Sprawazdača pawinna abymać takija punkty: 1) što hurtok zrabiu za minuly hod (skolki było tawaryskich wiečaryn, spektaklaŭ, zborak siabroŭ hurtka, lekcyjaŭ, jak raźwiwałasja biblijateka-čytalnia, skolki maje knižak, skolki hurtok pašyryu biełaruskaha drukawanaho słowe: hazet, knižak i h. d. treba apisać usiu dziejność hurtka); 2) jaki plan pracy maje hurtok na biahucy hod, 3) padać prychoď i raschoď, 4) skolki hurtok maje siabroŭ, 5) jaki skłaď uraďu hurtka (chto staršynia, skarbničnik i sekretar), 6) adras kwatery hurtka, 7) chto zahadčyk biblijateki hurtka, 8) na kaho najlepš słać karaspendencyju hurtka, knižki, hazety i h. p.

Sprawazdača pawinna być prysłana da 28 lutaha hetaha hodu.

II. U miesiacach studzieni—lutym pawinny być зробlenyja ahułnyja schodki siabroŭ hurtka dzieła pierawybaraŭ uraďu i abhawareńnia planu na budučyniu. Na takija schodki nia treba, pawodle nowych zakonaŭ, ani dezwolu, ani pawiedamleńnia palicyi, adnakaž treba, kab siabry hurtka mieli z saboju na schodcy siabroŭskija bilety. Paśla pierawybaraŭ uraďu (abo pačwierdžańnia staroha uraďu na budučy hod), treba ű praciahu dwuch tydniaŭ pawiedamlić starastwa, padajučy imiony, proźwiščy i adrasy siabroŭ uraďu (staršyni, skarbničnika i sekretara).

Kali-b hurtok u praciahu paru hadoŭ nie pawiedamlaŭ starastwa ab swaim isnawańni, starastwa mahło-b hurtok zakryć za biazdziejnaść (jak heta było ű niekatorych pawietach).

III. Pry zakłaďańni nowych hurtkoŭ treba pawodle nowych zakonaŭ padać zajawu ab zakłaďzinach hurtka nia tolki ű Centralu Instytutu, ale i ű starastwa. Zajawu hetuju najlepš pasyłać praz Centralu Instytutu; adtul možna wypisać usie patrebnyja instrukcyi i formy zajawaŭ (Wilnia, Zawalniaja 1—1).

IV. Kali hurtok nia moža raźwić šyrejšaj dziejności, niachaj prynemsi laďzić zborki siabroŭ, niachaj zawlaďdzie supolnaje čytańnie hazet i knižak, niachaj daje čytać inšym; kali-b hurtok tolki hetaje rebiu, to űžo ani Centrala Instytutu, ani administracyjnija űlady nia buduć mahčy zakinuć hurtku biazdziejnaść.

Pawodle dziejności koźnaha hurtka aceńwajecca jahonaja wartaść i wartaść tych ludziej, jakija stajać na čale hurtka. Bolej dziejnym hurikom Centrala Instytutu buduće mieć mahčymaść i ű hetym hodzie wysłać kniž, jak premiju, na papańnieńnie biblijateki hurtka.

Klič na 1935 hod taki: **Hurtki, uparadkujcie swaje biblijateki!** Hurtki, jakija da kanca hetaha 1935 h. nie uparadkujcie swaich biblijatek i nia zrobiać šafak da ich, nie atrymajcie z Centrali niwodnaje knižki. A bolejš dziejnyja i sarhanizawanyja hurtki niachaj pry sprawazdačy dalučać spis žadanych kniž.

Centralny Urad
Bieł. Instytutu Hsp. i Kultury.

Liha Narodaŭ i bloki dziaŭžaŭ.

Prad sušwietnaj wajnoj u Eŭro pie byli dwa bloki dziaŭžaŭ: Niamieččyna, Aŭstryja, Italija — adzin blok, a Francyja, Rasieja, Anhlia — druhii blok. Hetyja bloki paradziłi wajnu i űciahnuli ű jaje bližejšyja i dalejšyja dziaŭžawy, jakija byli žwiazany žyćciowym zlučwom z dziaŭžawami zblokawanyimi.

Psła wajny stwaryłasja Liha Narodaŭ, wyrażniej — blok dziaŭžaŭ pradusim wyhraŭšych wajnu. U Lihu Narodaŭ, ad samaha pačatku, naležali i dziaŭžawy pieramožanyja i dziaŭžawy pakryŭdžanyja. Hetyja apošnja damahalisia prawou roŭnaści, sprawadliwych palityčnych hranicaŭ, swabody na wyjaŭleńnie palityčnaj prynaležnaści panawolenych.

U hetaj Lizie Narodaŭ pieršuju iskrypkku jhrali Francyja z Anhliaj, trymajucy ű prypračcy to tuju, to druhuju, abo i niekalka zaraz dru-

šych dziaŭžaŭ, abiacajučy zdawolić ichnyja damahani. Hetkaja jhra zaŭsiody zakrywałasja i ciapier zakrywa-jecca ideałam supakaju.

Słowam, Liha Narodaŭ była da-siul francuska-anhielskim supracuń-nictwam.

Ciapier űžo nia toje: Niamieččyna wystupiła z Lihu Narodaŭ i pawia-ła palityku sajuzaŭ proti palityki fran-cuskaj. Pajšla pa linii palityki sajuzaŭ i Francyja.

Na űschodzie Eŭropy, nad Bałtyckim moram, stwaryłasja sajuz dziaŭžaŭ Litwy, Łatwii i Estonii — Fran-cyja robić zachody, kab kala hetaha sajuzu 3-ich dziaŭžaŭ stwaryć h. zw. bałtycki pakt, jaki-b, pawodle ahułna-ha kliču, hwarantawaŭ supakoj na űschodzie Eŭropy, a hałožnae — byŭ zaporaj proti niamieckaj ekspansii praz bałtyckaje pabierežža na űschod Eŭ-ropy. Na hetaj linii spatykajecca Fran-

ciŭnikaŭ u pojas: tahdy padymaŭ ich wysoka i klaŭ nastaŭ i... šlapaŭ swajej łapaj, jak łapataj pahlinie. Albinowič heta widaŭ, dyk — jakujun — nie dawaŭsia schwacić, ale zručna padbiŭ pracuńnika pad nahu i zwaliŭ na ziamlu, jak wializarnuju kałodu: tahdy, sieŭšy konna, dawaŭ sojki pad žebry. Usia klasa wysypałasja z lawak i biła brawa. Sam wučyciel, Šliwa, katory pryjšoŭ z žurnalna na lekcyju nie ad-razu pierarwaŭ hetu wajnu. Kali nareščie zručny Albinowič saskočyŭ z swajej achwiary, a Babinkie-wič zbiraŭsia jamu adpłacić — tut wučyciel pier-arwaŭ zmahańnie.

Heta była lekcyja rasiejaskaj mowy. Wučyciel byŭ Anton Michajłowič Šliwa: siaredniaha rostu, hładki, taŭstawaty, jašče dawoli małady i wialiki frant. Jon z asabliwym smakam pryhladywaŭ swa-je wałasny i przylyzawaŭ maleńkija wusiki. Na lekcyi prychoďziŭ nie zaŭsiody przyhatawany, dyk nama-haŭ krykam, žartami i karami; asabliwa tut dasta-wałasja žydkom, dla katorych byŭ jašče dosyć las-kawy, kali tolki nazywaŭ ich — „Ech ty, twar'takaja!“

Na hetaj lekcyi Šliwa byŭ spačatku niezdecy-dawany, što rabić: hryz wusiki, pierahlaďaŭ žurnal, a nareščie pačaŭ pytać wieršy. Wućni wyciahiwali z pamiaći roznyja wieršy: najčašciej słaŭbyja j pa-putany, katorych nawiet nie mahli skončyć. Lekcyja ciahnułasja nudna — prosta klasa spała, a wučy-ciel paziawaŭ. Ale woś pryšla kalejka na Wincusia Paŭłowiča. Klasa žwiarnuła űwahu na nawička. Wincus wybraŭ baśniu-wierš Kryłowa — „Kwar-tiet.“ Chłapiec byŭ u takim padjomie ducha, taka-ja radaść rašpierała jaho hrudzi, šwiaciła z wačej, i z takim čaram pačaŭ hawaryć, — što űsia klasa adwiarułasja da jaho. A Wincus z giestam pačaŭ

razsadžywać „basa, alta, skrypki...“ pierasadžywaŭ ich iznoŭ; razwodziŭ rukami, jak muzyka nia jšła; až nareščie zawiaŭšy z salaŭjom: „...wy w muzy-kanty nie godićeś!“

Klasa tak i zamiorła: wućni pahladali to na Wincusia, to na Šliwu, a toj maŭčau. Nareščie űzdychnuŭ i skazaŭ da celaj klasy:

— Wot kak nužno otwiečať!

— Ty tut z im nie zraŭniaješsia! — hawaryŭ na pieramienie Albinowič da űsiej klasy, razwodzia-čy rukami.

— Kali ty taki, dyk my pryjmajem ciabie na roŭnych prawoch za roŭnaha tawaryša, — kazaŭ paważna Babinkiewič i padaŭ ruku Wincusiu. Tut i druhija stali dawać jamu ruki, i tak Wincus zda-byŭ sabie mir i pawahu ű celaj klasie.

Ab Wincusiu zahawaryła űsia škola.

— Ale-ž ty maładziec! — kazaŭ jamu Janka Pamiałowič.

Ciapier Wincus i sam widaŭ, što jon maładziec, dyk biahom, śmiajučyisia i z pieśniami jšoŭ damoŭ.

— Toj samy žyd iznoŭ uwidzieŭ Wincusia i padziwiŭsia: „Uj, heta toj samy chłapiec, što anahdaj tak plakaŭ: ciapier musić jon niekaha nabiŭ!“

A pahoda tak i rašwiła, choć i ű wosień. Za-łacista je soniejka žoŭtymi miahkimi promieńčykami paważna chadziła pa paloch i pierahlaďala plod haspadarskaj pracy. A plod byŭ bahaty: uraďžaj byŭ wyniatkowa dobry. Hspadary űsie swaje swa-bodnyja siły kinuli na pole. Małyja dziećci pašwili byďla; chłopczy padrostki kasili z bačkami, a dziaŭ-čatki žali z matkami. Stary dziadula, katory űsiu zimu hreŭsia na piecy, a űsiu wiasnu i leta hulaŭ na przyźbie z unukami i hreŭsia na soncy, — cia-

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Bezraboćcie. U Polšcy biezra-boćcie űzrasťaje. Za minuly tydzień prybyło biezrobotnych 20.946 asob. Ahułam, biezrobotnych naličwajuc — 429.190 asob.

Zabastŭka. U kapalni „Baška“ bastawali robotniki i nia wychodzili z padziamiella na pawierch. Kali prad-staŭniki robotnikaŭ z űladami dawa-rylisia, to tolki tady robotniki wyjšli z padziamiella. Zabastŭka kon-čyłasja.

Školnaja danina. Prajekt zakonu ab školnaj daninie űžo hatowy i poj-dzie ű Sojm dzieła pryniaćcia. Hety projekt školnuju daninu nakładaje na kwatery. Danina abymaje harady i slo-ly. Raskład daniny — prohresyŭny: ad kwatery z 2 pakojaŭ — 4 zł. u hod, ad kratery z 3 pakojaŭ — 9 zł., za kwatery z 4 pakojaŭ — 16 zł. i h. d. Ad kwatery z 3 pakojaŭ z kuchniaj 16 zł.

Nie abminaje hety projekt zakonu i kwatery z adnaho pakoju.

Takim čynam i koźnajasialanska-ja chata moža być abłožana hetaj daninaj.

Z ZAHRANICY.

Jazykowy zakon u Łatwii. Urad padaŭ projekt zakonu, pawodle jaho-ha dziaŭžaŭnaj mowej ű Łatwii pawi-na być mowa łatyskaja, jakoj wa űsich dziaŭžaŭnych instytucyjach i ű publič-nych wystupeńniach pawinny hawa-ryć usie hramadźanie respubliki. Hety projekt zakonu jość jašče adnym paslahnieńniem łatyskaha nacynaliz-

cyja z Sawietami i zaklučajecca miž imi sajuz.

Dziela űtrymańnia pierawahi Fran-cyjoj nad Niamieččynaj — na zachadzie Eŭropy, patrebna, kab Aŭstryja nia zlučyłasja z Niamieččynaj. Dziela he-taha Francyja hetak i turbujecca ab zabiashpiečańni niezaležnaści Aŭstryi.

U hetaj turbocie francuski ministr zahranicznych spraŭ Lawal jeździŭ he-tymi dniami ű Rym, u Italiju, i tam dahawaryŭsia z italjanskim dyktataram Musolinim ab zabiashpiečańni niezale-žnaści Aŭstryi.

Za hetuju zrodu Musoliniaha na niezaležnae isnawańnie Aŭstryi Italija, pawodle hetaha dahaworu, daťaje ad Francyi wialikuju terytoryju ziamli ű Afrycy i wialikija hrašowyja mahčy-maści na wielmi dahodnych warun-kach.

Z hetaha bačym, što Francyi sa-juznoja palityka doraha kaštuje. Peŭ-nie-ž, palityka praz Lihu Narodaŭ Francyi była mienš kaštoŭnaj i dahod-naj.

Pry hetym treba skazać, što miž-narodnaja palityka űžo wychodzić z Lihu Narodaŭ i pačynaje apiracca na blokach — sajuzach dziaŭžaŭ.

mu na nacynalanija mienšasći ű Łatwii.

Čyhunačnaja katastrofa na linii Maskwa-Leninhrad. Nadowiačy kur-jerski ciahnik, na linii Maskwa-Leni-nhrad, nejechaŭ na drugi taki-ž ciah-nik. Zabitych u katastrofie 16 asob i 67 raniennych.

Bašewickija űlady pačali śledz-twa, u wyniku jakoha mnoha ludziej apynułasja ű wastrozie.

Braty Adamowičy — „samahon-šcyki.“ Wiedamyja braty Adamowičy, jakija leteŭ u Polšcy narabili šumu pieralotam araplanam praz akijan, u Amerycy ciapier addany pad sud za handel i wytwaranie „samahonki.“

Zinowjew i Kamieniew na Sa-łoukach. Anhielskija hazety padajuć: Zinowjew i Kamieniew sašlanyja ű koncentracyjnija lehiery na Sałouki. Zinowjewa i Kamieniewa wywozili z Maskwy zakawanych u kandały; sa-šlancaŭ prapuščali ichnija siemji. Zi-mowjewu pazwolili űziać z saboju pak knižak.

Samahubstwy kamunistau. Ma-sawija aŭryšty ű Sawietach pradaŭža-jucca. U Jekatierynburhu GPU aŭryšta-waŭ űsich studentaŭ robotnickaha űniwersytetu, dzie Zinowjew byŭ rek-taram. U Maskwie Stalin zehadaŭ zra-bić asnaŭnuju čystku kamunistau. Dziela hetaha niekalka tysiać čynoŭ-nikaŭ apynułasja biaz sposabu da żyć-cia: adabrali ad ich chlebnija kartač-ki, nie dali hrošaj i przykazali wybirac-a z čyrownaj stalicy. Z hetaj pryčy-ny šyrycca masawaje samahubstwa. — U Maskwie 200 kamunistau končyli samahubstwam.

Matka zabiła syna, nia wiewa-jučy, što heta syn. U Juhasławii na-dowiačy było hetkaje zdareńnie: Paśla 20 hadoŭ niabyćcia doma, wiarnuŭsia z zahranicy syn adnaje űdawy. Maci jaho nie paznała. Syn pryjechaŭ ba-hatym — mieŭ šmat hrošaj. Kali jon zasnuŭ, udawa z dačkoj śpiacha ba-hača zabili. Na drugi dzieŭ dawieda-lisia, što jany zabili i űchlawie pa-chawali — adna syna, a druhaja brata. Paśla hetaha, matka űpawilasja ű studni, a dačka pawiesilasja.

Z KRAJU.

Maroz. Silnyja marazy spawili űsli našuju Krainu. 33 hradusy ma-rozu — heta nia žart.

Warsaŭski Instytut Meteorologič-ny kaža, što hetkija marozy patrywa-juć daŭžej.

U Maskwie maroz na 34 hradusy, a ű Sibiry — 45 hradusaŭ.

U našym Kraju ad marozu tres-kajuć čyhunačnyja techničnyja pryła-dy; zdarejcecca, što mierzuć ludzi.

Baračba sielanina z waŭkami. U Wialejščynie, u lesie, napala na sielanina dwuch waŭkoŭ; sielanin mieŭ siakeru i joj baraniŭsia — adnaho waŭka zasiek, drugi űciok. Sielanina waŭki pakusali za nahu i ruku.

pier klapaŭ i asadžywaŭ kasu, abo, naležyŭšy aku-lary, rabiŭ ručku da siarpa, ci zuby da hrabieli. Starucha-babula hołasna hawaryła paciery i snawa-ła tuty-siudy pa dziaďzincy, pasučy kury, abo cie-rabiła mak u harodzie, ci waryła wiačeru ű chacie.

A na poli rašwiła űsia sialanskaja hramada: mužčyny i chłopczy ű biełych kašulach z čyrowna-wyšytymi zarukaŭkami, kaŭniarami i maniškami; kabiety ű čyrownych z zialonymi kwietkami spad-nicach; dziaŭčaty ű čyrownych chustačkach i ta-kich-ža chwartuškoch — usio pole čwiło až zicha-cieła našym rodnym čyrownam-biełym koleram; žwi-nieła našaj rodnaj biełaruskaj pieśniaj, katoraja lu-nała až pad nieba i katoraj tahdy jašče sialanie nie zabywalisia i nia stydalisia.

Rabota była raźbita: żyta űžo pažali i žwiaz-li; bralisia za pozny jačmien i raŭni awios. Tam kasili haroch; tam jašče zapoźnieny haspadar sušyŭ siena; drugi — haraŭ pad nowaje żyta, a inšy — pašpiešny — űžo miarkawaŭ siejać. Adnym sło-wam, usio żyło na poli; żyło jasnym pahodnym soniejkam i nie chacieła waroćacca da chaty. Jak-raz űłaśnie i wyskazalasja heta ű wiasiołaj dziawo-čaj pieśni:

„Nie pajdu damo-o-o-ŭ!

ű poli zanačuju,

Žurby nie pačuju...

Nie pajdu damo-o-o-ŭ!“

Wincus űžo nia jšoŭ, a jecheŭ, jak tryumfa-tar: nahnau u derozie dziadźku Adama Pašniela, uščamiŭsia na jahony wializarny woz siena i z ra-daściaj jašče zдалoku kryčaŭ matcy: — Mama, ja űžo ű trecim addzialeńni! A Hanula stajała, hla-dziela, słuchała i swaim wušam nia wlieryła.

Piśmy z wioski.

Wioska uświadamiająca.

Zialonki, Świadcianskaha paw. Našaja wioska nia jość takaja Źo wialikaja, ale i nia zusim małaja — maje boľš, jak tryccać chat. Žywuć u joj adny Bielarusy, choć nia zusim jašče Źwiedamyja. Jany jašče nia stojkija, kab u patrebie adstajać za swajo — pakazać, što bielaruščyna i dla ich taksama darahaja, jak i dla druhich.

U 1930 hodzie našaja moładź złađzila bielaruskaje „pradstauleńnie, na jakim było mnoha moładzi i starejšych. Pradstauleńnie dało dochod, za jaki arhanizatory kupili niekalka bielaruskich knižak i wypisali bielaruskija hazety. Usio kupenaje našaja moładź, taksema i starejšaja, achwotna čytałi i ciapier čytajuć. Pošla hetaha, kožny hod moładź prabuje arhanizawać bielaruskajepradstauleńnie, ale jano uściaž rassypajecca: — sła-baja wiera Ź sobskija siły. Nia raz, nawat, prabawali našyja chłopczy zała-žyć hurtok Biel Inst. Hasp. i Kultury, ale nie załažyli, bo... nie chapila wiery Ź tvjaž sobskija siły. Ciapier u našu wiosku prychodźć „B. Krynica“ i „Ślach Moładzi.“ Bielaruskich kni-žak u nas jość boľš, jak paŹsotni. Adna biada: — nia Źsie knižki adpa-wiednyja, „Dudka“ i „Smyk Biel.“ chodźć pa ludziach z ruk u ruki. Woš, kab padobnych knižak dy boľš u našu wiosku, dyk sprawa narodnaha uświadamleńnia pačala-b raści šybčej. Našaja moładź nia Źmieje čytać hraž-dankaj, dyk ciapiersamatuham pazna-je hetaja litary i hetak wučycca čytać pa hraždancy. Narodnaje uświadam-leńnie raŹce, ale treba jaho padtrym-liwać:—treba ŹmacoŹwć jaho bielaru-skaj knižkaj dobraha žmieštu. U nas patrebnaja knižki łacinikaj.

Zialonski.

Аб нашым жыццi.

Моўчадзь, каля Баранавiч. Нашае мястэчка знаходзіцца далё-ка ад гораду. На кірмашы ў Моў-чадзь зьяжджаюцца сяляне з усіх ваколіц. Кірмашы (таргі) ў нас бы-ваюць у кожную сераду. Вялікія кірмашы бываюць: на Правады, Пятра і Узьвіжаньне. Меснасьць каля Моўчадзі няроўная: кругом узгоркі, на якіх хваёвы лес, тут-жа цячэ рэчка Маўчадка. Летам у нас надта прыгожа, а дзелягэтага мно-га наяржае сюды летнікаў, най-боľш з Вiльнi. Само мястэчка выглядае беднавата. Хаты дзеравя-ныя, шмат з iх накрыты саломай. Мураваных дамcў амаль i няма. Вулицы чыстыя, брукаваныя. Ёсьць электрычнасьць. Сярод мястэчка стаіць мураваная царква. Недалёка ад царквы дзеравяны касцёл. Ёсьць валасное праўленьне, пошта і „пастарунак“ паліцыi.

Жыхары мястэчка: большая палавіна беларусы—праваслаўныя і каталікі, каля палавіны жыдоў і крыху палякоў — „ужэнднікаў.“ Яшчэ ў нас трымаецца фальшы-вае называньне праваслаўя рускай

верай, а каталіцтва верай польскай. Дзеля гэтага часта можна пачуць-як беларусы адны другіх называ-юць: — каталікі праваслаўных рус-ким, а праваслаўныя каталікоў „польскімі.“ Гавораць гэтыя „рус-кія“ і „польскія“ толькі пабела-руску.

Летась былі ў нас выбары ва-ласной Рады. Зьехалася каля 200 выбаршчыкаў. Прачыталі iм кан-дыдатаў новай рады і сказалі ра-зійсьціся. Ніхто нікога ня пытаў-ся, ніхто ні закаго не галасаваў, а рада „выбрана.“ Складаецца гэтая рада з 2 беларусаў, 3 жыдоў і 15 палякоў. Сярод палякоў: ксёндз, доктар, фэльчар, паштар, некалька вучыцеляў і абшарнікаў. Войт да нас прысланы. У нашай воласьці не знашоўся чалавек, якому мож-на было даверыць гэты высокі паса-д.

Аб польскіх арганізацыях на-пішу другім разам. Цяпер пару слоў аб жыццi сялян.

Сяляне нашыя за апошнія га-ды вельмі зьбяднелі, грошай про-ста ў вочы ня бачаць. Не пасьпее селянін што колючы прадаць, як трэба аддаць грошы сэквестратуру. Таніна на сялянскія прадукты страш-ная. Сьвіней кармі, а цяпер пра-даць трэба мяса за 45—50 грашоў за кілэ. Сапраўды, зьдзекі над ся-лянскім дабром!

Моўчадзкі.

Трэба прасьветы.

Сімакова, Стаўпецкага пав. Нядаўна была надрукавана ў „Бел. Крыніцы“ карэспандэнцыя аб жыц-ці нашай моладзі, і гэта зацікавіла нашу моладзь старэйшых газэтай.

Зiмой нашая моладзь мае мно-га вольнага часу, зьбіраюцца з ся-ла ў адну хату: дзяўчаты кудзелю прадуць, а хлопцы ў карты граюць.

Дарагая моладзь! Не марнуй дарма дарагога-маладога свайго часу, бярыся за асьвету. Вучыцца можна, бо трэба, і дарослым; вучыцца ніколі ня позна; вучыцца можна і саматугам.

Выпішце сабе газэту, пры га-зэце дастанецца прэмію—кніжак, а тады газэту і кніжкі сабраўшыся на вечаркі чытайце і адны другім раскажыце. Вось і будзе саматуж-ная навука.

Папрабуй, моладзь, гэтак ву-чыцца — каяцца ня будзеш.

Пр—дзівы.

Аб арганізацыях.

Еськавічы, Нясьвіскі пав. Пачынаючы пісаць аб арганіза-цыях у нашай вёсцы, трэба ска-заць пару слоў і аб самой вёсцы. Вёска нашая вялікая; моладзі ў ёй шмат. Для арганізацыі матар'ял у вёсцы ёсьць. Аднак гэты матар'ял і цяпер ходзіць самапасам—незар-ганізавана. А трэба ведаць, што спробы арганізаваньня нашай мо-ладзі, сьпяраша саматужна, а пась-ля згары, былі аддаўна і ёсьць цяпер.

У 1927 годзе ў сакавіку мо-ладзь саматугам арганізавала гур-ток Беларускага Інстытуту Гаспа-даркі і Культуры; пры гуртку за-снавала бібліятэку; паставіла эла-дзію беларускае прадстаўленьне. Калі дайшла справа да ўлады дзяр-жаўнай адміністрацыі (бо трэба было браць дазвол на прадстаў-леньне), дык усё і замёрла — па-ветавае стараства ня выдала даз-волу на беларускае прадстаўленьне.

З тае пары нашая моладзь эне-ахвоцілася да арганізацыі, цяпер яе і бэбэкаўскія інструктары ня могуць зарганізаваць: — чуюцца, моладзь, здеўна пакрыўджанай. Праўда, ёсьць адна арганізацыя — пажар-ніцкая — заснаваная ў 1928 годзе, якая добра стаіць і далей разьві-ваецца, але яна не ахапляе ўсіх імкненьняў нашай моладзі. Пасьля гэтага, розныя інструктары, роз-ных польскіх арганізацыяў, намага-ліся і цяпер намагаюцца даць на-шай моладзі польскую арганіза-цыю, але натурі іхнія і праца на-прасная — моладзь нашая ў поль-скія арганізацыі ня йдзе.

Z WILNI.

Hałodnyja dzieci na marozie. Na wulicy Ź Wilni znajšli 3 dzieciej; ad 4—9 hadoŹ, pakinutych bez apieki na marozie. Wyjašnili, što dzieci pachodźć z Świadcian. Matka, što pakinuła bez apieki dzieciej, pad-kinuła pisulku, u jakoj piša, što nia maje za što wyżywić swaich dzieciej.

Bielaruskaje pradstauleńnie Ź Wilni 12 studzienia siol. u zali Kon-servatoryi (Konskaja wul. Nr 1) ad-budziecca bielaruskaje pradstauleńnie. U prahramie: 1) „U zimowy wiečar“, dramatyčny abrazok u 1 akcie pawod-le E. Ožeško. 2) „Ptuška ščościa“, pjesa Ź 3 ch aktach Fr. Alachnowiča. Pačatak a hadz 8-aj.

Моладзь! Не марнуй дарма ма-ладых гадоў; арганізуйся ў гурток Бел. Інст. Гасп. і Культуры; адкры-вай беларускую бібліятэку-чыталь-ню; выпісвай беларускія газэты і гэтак праводзь у сваім серадо-вішчы самаасьвету.

Еськавец.

Da čytačoŹ „Bielaruskaj Krynicy“.

HRAMADZIANIE!

„Bielaruskaja Krynica“ wychodźć koštam składak i prychodźć da Was što - tydzień. Składka: u hod 4 zł., na paŹhodu 2 zł. i na try miesiacy 1 zł.

„Bielaruskaja Krynica“ najstarejšaja z pasiarod biel. sučasnych i naj-boľš pašyranaja hazeta. Ideja „Biel. Krynicy“—dabro Bielaruskaha narodu.

„Bielaruskaja Krynica“ pawinna być u kožnaj bielaruskaj wioscy, miastečku, horadzie i Ź kožnaj bielaruskaj siamji.

Wydawiectwa „Biel. Krynicy“ dziela pašyreńnia i pohlybleńnia Ź bielaruskich narodnych masach nacyjanalnej, socyjalnej i palityčnej Źwiedamešci raspaŹsiudžwaje bielaruskaje drukawanaje slowa (knižki, brašury, žurnaly i hazety).

Wydawiectwa „Biel. Krynicy“ zaklikae Pawažanych ČytačoŹ za-achwočywać swaich susiedziaŹ, swajakoŹ i znajomych wypiswać „Bielaru-skuju Krynicu“; zaklikae Źsich swaich čytačoŹ abnawić składku na 1935 hod. Pierasyłać hrošy treba daľučanym da časopisi razrachunkowym pierakazam, na jakim padany adras: Redakcyja i Administracyja „Bielaruskaja Krynica“, Wilno, ul. Zawalna 1—1, kartoteki Nr. 21.

„Biel. Krynicu“ zakazwajcie daľučanaŹ da hetaha numaru našaj ha-zety adkrytkaj.

Wydawiectwa „Biel. Krynicy“ dla swaich čytačoŹ wyz-načyła premiju Ź formie knižak i na 1935 hod.

Chto pryšle da 1 lutaha 1935 h. składku: na cely hod — 4 zł, toŹ atrymaje premiju z 3-ch knižak:

- 1) „ШЛЯХАМ ЖЫЦЦЯ“ Я. Купалы,
- 2) „Z RODNAHA ZAHONU“ Ziaziuli,
- 3) „CYMBAŁY“ W. A.;

na paŹhodu — 2 zł, toŹ atrymaje premiju z 2-ch knižak:

- 1) „Z RODNAHA ZAHONU“ Ziaziuli,
- 2) „CYMBAŁY“ W. A.

Chto Ź hetym terminie nia pryšle ani hrašowaj składki, ani zakazu „Biel. Krynicy“, tamu hazeta budzie spyniena.

Wydawiectwa „Biel. Krynica“.

Беларускае выдавецтва ў Зах. Беларусі ў 1934 г.

а) Кніжкі і брашур.

Aniško D. — Dla čyho dabral (Da spra-wy bielaruskaj mowy Ź kašciele). Wyd. „Chr. D.“ Wilnia, 1934, bač. 15.

BabroŹski A. — Jak palepšyć žyćcio sia-lanstwa. Wilnia, 1934, bač. 16.

Bylina Janka. — Na Pokuci (Bajki i roz-nyja wieršy). Wyd. Biel. Inst. Hasp. i Kultury. Wilnia, 1934, bač. 72. (Skenfiskawana).

Баўтручок. — Беларускі народны твор. Выд. У. Знамяроўскага. Вiльня, 1934. бач. 16.

Kempijski Tamaš. — Śledam za Chrystu-sam. Z łacinskej mowy pierakłaŹ Dr. St. Hryn-kiewič. Wyd. „Chr. D.“ Wilnia, 1934, bač. 288.

Konstytucyja Kongregacyi Ajscoi Mary-janaŹ. PierakłaŹ z łacinskej mowy a. Jazep Hermanowič. Wyd. Ajscoi MaryjanaŹ u Dru-i. Wilnia, 1934, bač. 239. (Na prawoch rukapisu).

Машара Мiхась. — На сонечны бераг! Зборнік вершаў. Выд. Ст. Глякоўскага і Я. Найдзюка. Вiльня, 1934. бач. 78.

Машара Мiхась. — Сьмерць Кастуся Ка-ліноўскага. Пэма. Выд. Ст. Глякоўскага і Я. Найдзюка. Вiльня, 1934, бач. 19.

Праваслаўны Малiтваслоў на царкоўна-славянскай і беларускай мове. Варшава, 1933, бач. 48.

Stepowič K. Ks. — Hołas Dušy. Knižka da nabaženstwa dla BielaruszaŹ-KatalikoŹ. Wy-dańnie II, wyd. Biel. Katalickaha Wydawiectwa. Wilnia, 1934, bač. 320.

Tatarynowič P. Ks. — Ślacham dziwaŹ i ŹražańniaŹ. (Zaciemki z padarožy Ź Rym). Wyd. „Chr. D.“ Wilnia, 1934, bač. 72.

б) Календары.

Беларускі Народна Гаспадарскі Кален-дар на 1935 г. Выд. Бел. Гасп. Зьвязу.

Беларускі Адрыўны Календар на 1935 г. Выд. Ул. Манкiвiча, Ст. Станкевiча і кнiгар-ні „Пагоня“.

в) Часопiсы.

„Беларуская Крыніца“, тыднёвая газэта, выходзіць у Вiльнi, год выданьня 18 y.

„Самапомач“, беларускі коопэратыўна-гаспадарчы часопiс, выходзіць што месяц, год выданьня III.

„Chрысьcijanskaja Dumka“, miesiačnik, or-han bielaruskaj katalickaj dumki, wychodźć u Wilni, hod wydańnia 8 y.

Родны Край. Выходзіць у Вiльнi два ра-зы ў месяц. Год выданьня 3-й.

Шлях Моладзі. Месячны часопiс бела-рускaj моладзі. Выходзіць у Вiльнi год 7-ы.

Пралескі. Месячны часопiс для дзяцей. Выходзіць у Вiльнi.

Новы Шлях. Выходзіць у Вiльнi, непэ-рыядычна. Год выд. 2-гi.

Беларуская Газэта. У 1934 годзе спынена на нумары трэцім.

На Рубяжы. Выгуў толькі адзiн нумар. Беларусь Працы. Спынілася на нумары .

Nowaja Warta. WyšaŹ adzін nумар.

Лiтэратурная Старонка. ВышаŹ адзiн нумар.

Золак. Вышлi два нумары.

Асва. Спынілася па выхадзе некалькiх нумароў.

Беларуская Борць. Выходзіць адзiн раз у месяц.

Iskry Skaryny. Wychodźć nieperyjodyčna Ź Prazie. Sioleta wyšli два nумары.

М. К.